

Grote Markt 45
B-9100 Sint-Niklaas
Belgie
T +32 (0)3 760 92 62
F +32 (0)3 760 92 61
E toerisme.waasland@oost-vlaanderen.be
W www.toerismewaasland.be

Datum: 26/03/09

Locatie: ICW, Sint-Niklaas

Onderwerp: Brainstorm Mercator

Aanwezig:

Lucien Bats, ondervoorzitter Toerisme Sint-Niklaas
Hugo Bulteryst, Volkskunstgroep Boerke Naas
Bart Casier, directeur ICW
Bart Claus, Repmond Rock
Chris De Beer, voorzitter Koninklijke Oudheidkundige Kring Land van Waas
Geert De Bock, Toerisme Sint-Niklaas
Ellen De Jans, erfgoedcommunicator Erfgoedcel Waasland (verslag)
Antoine Denert, burgemeester Kruibeke
Hugo Delooze, free-lance journalist en adviesgroep Erfgoedcel Waasland
Mieke De Meester, projectcoördinator Erfgoedcel Waasland (verslag)
Patty De Meester, Stadsarchief Sint-Niklaas
Ronny De Mulder, cultuurbeleidscoördinator Stad Sint-Niklaas
Sylvie De Smet, archivaris Rijksarchief Beveren
Goeleke De Wit, educatief medewerker, Stedelijke Musea Sint-Niklaas
Bert D'Hondt, Mercator Brass Rupelmonde
Guido D'hoker, Nationaal Grafisch Instituut
Anniek Elegheert, erfgoedconsulent Erfgoedcel Waasland
Jef Foubert, voorzitter ICW
Ludo Hemelaer, ondervoorzitter Koninklijke Oudheidkundige Kring L.v.W.
Daisy Hubert, Vormingplus Waas en Dender
Liesbeth Fiems, medewerker Toerisme Waasland (verslag)
Anita Morjaen, gids Beveren
Jelle Smet, Scouts Rupelmonde
Yolande Steriot, Heemkundige Kring Wissekerke
Dirk Teugels, landmeter
Irida Verellen, diensthoofd Cultuur Sint-Niklaas
Sara Van Cotthem, regiocoördinator Toerisme Waasland (verslag)
Kurt Van de Graaf, Repmond Rock
Alfred Van der Gucht, ere-voorzitter Koninklijke Oudheidkundige Kring L.v.W.
Werner Van de Walle, Tolerant
Luc Van Hoyweghen, gids Kruibeke
Luc Van Meervenue, WARP – Waasland Art Projects (hedendaagse kunst)
Frans Van Steenberghe, Toerisme Waasland
Ingrid Vanden Berghe, administrateur-generaal Nationaal Grafisch Instituut
Frans Vandermeire, De Mercator Ghesellen Rupelmonde

Jeroen Van Vaerenbergh, Archeologische Dienst Waasland en gids Kruibeke
Emiel Van Vaerenbergh, landmeter
René Witttock, Heemkundige Kring Wissekerke

Verontschuldigd:

Dirk Aernout, Repmond Rock
Johnny Claeys, De Mercator Ghesellen Rupelmonde
Koen David, Uitgeverij Abimo
Lieven Dehandschutter, voorzitter Toerisme Waasland
Jef Deyaert, Scouts Rupelmonde
Ode De Zutter, coördinator Erfgoedcel Waasland
Carine Goossens, archivaris Gemeente Beveren
Christel Goris, Unizo Waas en Dender
Dirk Gorrebeeck, gids Kruibeke
André Lardon, Mercator Brass Rupelmonde
Paul Verdonck, Unizo Waas en Dender
Monique Suy, gids Sint-Niklaas

1. Verwelkoming

Sara Van Cotthem gaat in op de aanleiding van de brainstorm (Mercator als USP in het strategisch plan van Toerisme Waasland en als mogelijk project in het beleidsplan van de Erfgoedcel Waasland) en het doel: samen met gemeentebesturen, verenigingen, organisaties en geïnteresseerde privépersonen bekijken hoe het Mercatorjaar 2012 zo boeiend mogelijk kan ingevuld worden. Iedereen moet aan bod komen. Eerst gaan we na waar reeds concrete plannen of eerste ideeën bestaan om zo te komen tot een **geïntegreerde en complementaire werking**. We willen ook van gedachten wisselen over een **eventueel structureel overleg**:

- is dit wenselijk?
- wie wil participeren?
- welke structuur?

2. Leven en werk van Mercator

Alfred Van der Gucht, oud-voorzitter van de KOKW, gunt ons een blik op het leven en werk van de beroemdste cartograaf en bijna-grootste Belg Mercator – ook wiskundige, filosoof, instrumentenbouwer – en op de betekenis van zijn werk voor de moderne cartografie.

3. 1994 - Mercatorjaar

De heer Antoine **Denert**, burgemeester van Kruibeke, neemt ons mee naar 1994, het vorige Mercatorjaar. De initiatieven die toen werden genomen, kunnen een inspiratiebron zijn voor 2012. In 2012 is het 500 jaar geleden dat Gerard Cremer het levenslicht zag in Rupelmonde. Burgemeester Denert wil er alles aan doen om Rupelmonde in 2012 tot het middelpunt van de wereld te maken.

4. Brainstorm

Ellen De Jans legt de manier van werken uit. In groepjes wordt van gedachten gewisseld over een aantal vragen.

Gele groep (grote zaal)

Ellen De Jans (*moderator*), Ronny De Mulder (*verslaggever*), Hugo Bulteryst, Patty De Meester, Goeleke De Wit, Guido D'hoker, Anita Morjaen, Luc Van Meervenne, Frans Van der Meiren

Groene groep (grote zaal)

Sara Van Cotthem (moderator), Irida Verellen (*verslaggever*), Ludo Hemelaer, Kurt Van de Graaf, Hugo De Looze, Sylvie De Smet, Daisy Hubert en Werner Van de Walle

Blauwe groep (zaal Edmond Meert)

Bart Casier (*moderator*), Mieke De Meester (*verslaggever*), Bart Claus, Chris De Beer, Geert De Bock, Luc Van Hoyweghen, Antoine Denert, Ingrid Vanden Berghe, Tine De Jonge, Jelle Smet

Rode groep (bureau gelijkvloers)

Anniek Elegheert (*moderator*), Liesbeth Fiems (*verslaggever*), Dirk Teugels, Bert D'Hondt, Frans Van Steenberghe, Alfred Van der Gucht, Emiel Van Vaerenbergh

1. Zijn er binnen uw organisatie reeds concrete plannen m.b.t. Mercator 2012?

- *Stadsarchief Sint-Niklaas*: kunnen een tentoonstelling maken met bijvoorbeeld een aantal stukken uit hun Oud Archief die de tijd waarin Mercator leeft treffend illustreren en kunnen gecombineerd worden met oude kaarten
- *STEM – Stedelijke Musea Sint-Niklaas*: kernwoorden in hun plannen zijn 'educatie' en 'digitaal', willen de kaarten en globes digitaliseren en omzetten naar 3 D zodat bezoekers doorheen de kaarten kunnen wandelen, denken aan een hologram van Mercator en link naar Barco, FOD Wetenschapsbeleid, universiteiten enz.
- *WARP* plant een tentoonstelling met hedendaagse kunstenaars die elk een bepaalde visie op de wereld hebben, vertrekkend van de achtergrond en hun 'thuisland' + kunstenaars die werken met GPS-toestellen, met de notie plaats enz.
- *NGI*: maken kaarten sedert 1831, eventueel kan er iets gebeuren met hun historische collectie kaarten
- de *Mercatorghesellen* houden op 29 augustus 2009 (omdat de astrologische tekenen dan gunstig zijn) een stoet met 800 figuranten in historische kledij en beelden de beschuldiging van Mercator van lutheranisme uit
- *ADW* kan mogelijk iets doen met de 16e eeuwse collectie in het Stem, het kan helpen om het regionale karakter van het museum uit te spelen door meer te focussen op één deelgemeenten nl. Rupelmonde
- rondleidingen in Rupelmonde kunnen eens op een andere manier aangepakt worden
- *Verbeke Foundation* plant iets rond Mercator en hedendaagse kunstenaars
- *Abimo* wil graag samenwerken voor een educatieve uitgave rond Mercator
- *Mercator Brass Rupelmonde* wil evenementen muzikaal opluisteren
- *Rupelmonde*: heel wat activiteiten, maar er komt alvast zeker een stoet. Er zijn ook plannen om iets te doen met Mercator 'in de ruimte'
- In Oost-Vlaanderen werkt *VormingPlus* tot 2012 rond het thema water, misschien zijn hier mogelijkheden
- *Tolerant* zal zeker participeren aan het feestjaar, maar er zijn nog geen concrete ideeën. Het Weekend op de Helling zal wel in het teken van Mercator staan en er wordt ook gedacht aan een nieuwe versie van 'Mercator te water'.
- *Heemmuseum Wissekerke*: plant zeker een tentoonstelling, een powerpointpresentatie en een aantal themanummers van het eigen tijdschrift

Suggestie: Mercator heette 'De Cremer' wat verwijst naar '(markt)kramer': dit gebruiken als insteek om iets te doen rond markt/marktkramers

2. Als je Mercator met 3 trefwoorden of objecten zou mogen definiëren, welke 3 trefwoorden zouden dit dan zijn?

- astroloog
- theoloog

- Westers geleerd
- landmeter, cartografie (10) – projectie
- globe – atlas (13) (*portret in atlas van 1540: karakterkop*)
- kaarten (2), kaart Vlaanderen 1540 (eerste kaart waarop het Waasland zo precies wordt weergegeven)
- instrumentenbouwer (3)
- astrolabium (*een toestel waarmee plaats en hoogte van een hemellichaam kan berekend worden als functie van de tijd, voornaamste instrument voor navigatie*)
- zeevaartprojectie (5)
- cilinderprojectie
- loodrechte projectie in een plat vlak
- hoek- en afstandsmeting
- eigen visie, vernieuwend, breeddenkend, verrassend, wereldburger, ontdekker, homo universalis, multidisciplinair, open geest (12)
- van theorie naar praktijk
- verketterd
- historisch figuur
- zestiende eeuw (2), nieuwe tijd
- Rupelmonde (11)
- Zeilschip (4)
- Schoolschip
- Standbeeld (4)
- Educatie
- Calligrafie
- Sigaren (2)
- Toerisme
- Mercatoreiland (2)
- Mercatormuseum
- Graventoren
- hoed
- Bekende Belg, bekende Vlaming, bekende Waaslander, bijna Grootste Belg

Conclusie

- (Stad) Rupelmonde
- Cartografie, kaarten, atlas, globe
- Veelzijdig, verrassend, vernieuwend, wereldburger

3. Het leven en werk van Mercator kan vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden (erfgoed, cartografie, wiskunde, mobiliteit, economie, geschiedenis,...). Als financiële en praktische overwegingen geen rol zouden spelen, welk project zou dan zeker moeten uitgevoerd worden tijdens het Mercatorjaar?

- **Tentoonstellingen,**
 - Opwaardering/opfrissing/restyling van het Mercatormuseum
 - Een overzichtstentoonstelling met werk van Mercator (3); een overzicht van de evoluties in zijn werk, zijn werk linken aan cartografische ontwikkelingen nu; het linken van de ontwikkeling van de cartografie aan de technologie, de ontdekking van de continenten
 - Oude boeken met reisverhalen als insteek om los te komen van de kaarten
 - Hedendaagse kunstenaars die op een bepaalde manier naar de wereld kijken, net als Mercator, elk vertrekkend van hun eigen achtergrond en hun eigen continent (3)
 - Kaarten digitaliseren en omzetten naar 3-D zodat bezoekers erin kunnen lopen

- Bekijken wat er gepaard gaat met het omzetten van een drie-dimensionele wereld naar een twee-dimensionele kaart: vooral de educatieve benadering: de bezoeker in het veld brengen en zelf laten ontdekken
- Atlassen digitaliseren
- Inventarisatie van alle historische kaarten in Wase collecties, gekoppeld aan de restauratie van de meest kwetsbare en bedreigde kaarten en de tentoonstelling ervan
- Alle erfgoedcellen laten werken rond cartografie
- Tentoonstelling rond technologische toepassingen van cartografie vandaag
- Ex-libris tentoonstelling (cfr 1994)
- Tentoonstelling rond ets- en druktechnieken en de vergelijking met andere tijden en culturen
- **Acties**
 - Belang van samenwerking met universiteiten
 - Opgraving van de fundering van de Graventoren
 - Samenwerking met partners van buiten het Waasland, nl. universiteiten, Koninklijke Bibliotheek, Nationaal Grafisch instituut
 - Internationale samenwerking: steden die belangrijk waren in het leven van Mercator (Duisburg, 's Hertogenbosch, Leuven,...)
 - Gidsen extra opleiden rond het thema 'Mercator'
- **Congres – Colloquium**
 - internationaal colloquium
 - beurs met hoogtechnologische bedrijven
 -
- **Evenementen**
 - De grootste draaiende wereldbol ter wereld (in metaal en met stof bekleed) op de markt van Sint-Niklaas
 - De markt van Sint-Niklaas bedekken met een enorme kaart van Waasland? Vlaanderen? op schaal 1/10 000
 - Het leven van Mercator in een toneelstuk uitbeelden (belang van overdekte en vaste locatie) (2)
 - Massaspel, historische evocatie, historische stoet (2)
 - Musical
 - Mercatorregatta
 - Groot volksfeest met reuzen verjaardagstaart
 - Concert van brassband met 'the globe'
 - Festiviteitenweek(end) voor de jeugd
- **Publicaties**
 - Website met projectinfo en kaartmateriaal en agenda
 - Agenda met oplistings van alle activiteiten
 - DVD als herinnering aan alle activiteiten
 - Een serie zoals Katarakt maar dan vertrekkend vanuit Rupelmonde (2)
 - Heruitgave van Atlas
 - Film over het leven van Mercator (2)
 - stripverhaal
- **Educatie**
 - De boot Mercator permanent naar Rupelmonde halen
 - De historische, wetenschappelijke figuur van Mercator toegankelijk maken voor het publiek: Mercator als toegangspoort tot de wereld, lokaal vs mondiaal (educatief) project met geboortefeest in Rupelmonde
 - Beeldbank Waasland moet aandacht besteden aan Mercator (educatief) gezelschapsspel
 - Kinderen, leerlingen zelf Mercator laten zijn en hen de eigen straat, omgeving in beeld laten brengen

- **Promotie**

- Satteliet of shuttle met als naam Mercator
- Google Maps wordt Mercator Maps voor één jaar; Google-Earth toepassing voor Mercatorkaarten
- Samenwerking en uitwisseling met Duisburg (5)
- Dagtrips
- Zorgen voor internationale uitstraling (5)
- Frank De Winne als ambassadeur
- Opwaardering, kwalitatief maken van de bestaande zonnwijzeroute in Rupelmonde

Conclusie

- **Tentoonstellingen**, bijvoorbeeld: digitalisering van de Mercatorkaarten in 3D, hedendaagse kunstenaars die verschillende werelddelen die hun blik op de wereld(kaart) geven en een upgradering van het Mercatormuseum
- **Evenementen**, bijvoorbeeld: een Mercatorregatta, een wereldrecordpoging met de grootste draaiende wereldbol op de markt van Sint-Niklaas of een historische stoet, evocatie of musical over Mercator
- Een **congres** of **colloquium** met internationale uitstraling en met linken naar de bedrijfssector met Wase bedrijven zoals Newtec en Verhaert
- **Publicaties**, bijvoorbeeld: een website en brochure die alle Mercatoractiviteiten bundelt of een heruitgave van de Mercatoratlas
- **Arrangementen**, bijvoorbeeld: samenwerking met andere Mercatorsteden (Gangelt, 's Hertogenbosch, Duisburg,...)
- **Promotie**, bijvoorbeeld: een tv-film of serie over Mercator en de 16de eeuw, Google Maps wordt Mercator Maps, een ruimteshuttle met naam Mercator ...

4. Wat willen we met het Mercatorjaar 2012 bereiken?

Hier onder elkaar alle antwoorden oplist, indien meerdere keren geantwoord ook streepjes naast zetten

- Het Waasland op de kaart zetten (2)
- Mercator als humanist en Europeër op de kaart zetten (2)
- Collectief bewustzijn en fierheid in het Waasland stimuleren
- Zorgen dat alle Waaslanders/Vlamingen een minimale kennis hebben over de figuur van Mercator
- Nieuw wereldbeeld, wereld bij elkaar brengen
- Belang van wetenschap onder de aandacht brengen bij jonge mensen
- Geo- en informatiebusiness onder de aandacht brengen
- Tastbare zaken (monumenten, gebouwen,...) overhouden
- Toeristen naar Mercatorplaatsen in het Waasland laten komen

Conclusie

In de eerste plaats willen we het Waasland op de kaart zetten, minstens in Vlaanderen en de buurlanden, maar bij voorkeur ook in Europa en de rest van de wereld.

Daarnaast willen we met een stukje collectief bewustzijn en fierheid over de cartograaf creëren. Ook een minimum aan kennis over zijn leven en werk bijbrengen aan de Wase en Vlaamse bevolking is een doelstelling.

5. Moet er een aparte vereniging worden opgericht? wat zou een optimale structuur kunnen zijn, wie zijn mogelijke partners en wie kan fungeren als trekker?

Een nationaal of zelfs internationaal **beschermcomité** met prominenten (Obama, Poetin, Koning Albert, Frank De Winne, ...) is belangrijk, daarnaast heeft het project een krachtadige coördinator nodig (eventueel één inhoudelijk/artistiek en één financieel/praktisch) die de kwaliteit van het geheel van bewaken, die onafhankelijk is, die

zorgt voor afstemming van de verschillende initiatieven, die aanspreekbaar is en iedereen op dezelfde lijn krijgt.

Er is nood aan een **aparte overkoepelende structuur** (projectvereniging of vzw, de meningen hierover zijn verdeeld) los van de bestaande structuren, die zorgt voor afstemming tussen de verschillende partners die elk hun eigen beslissingsstructuur hebben. Deze overkoepelende structuur moet bestuurbaar zijn.

Er is discussie over de graad van autonomie van de partners die eigen projecten uitwerken. Het is belangrijk om te zoeken naar Europese steun voor het totaalproject en bedrijven zoals Newtec en Verhaert bij het project te betrekken

Mogelijke partners in het samenwerkingsverband: Rupelmonde, Sint-Niklaas, ICW, EGC, Toerisme, KOKW, NGI,...

Conclusie

Welke structuur de beste zou zijn, is niet meteen duidelijk, maar zal in overleg met de partners worden bekeken. Wel is de bereidheid om samen te werken over gemeente-, sector- en organisatiegrenzen heen essentieel.

5. Conclusies

Na de pauze vat Bart Casier het resultaat van de brainstorm samen.

Tot slot: het enthousiasme en de bereidheid van de aanwezigen om van het Mercatorjaar 2012 een groots en boeiend feestjaar te maken, is groot. Drie elementen die in het merendeel van de suggesties terugkeren zijn de link naar de actualiteit, een georganiseerde samenwerking en de internationale uitstraling.

De conclusies per vraag vindt u hierboven

De resultaten van de brainstorm worden in de komende weken teruggekoppeld naar de verschillende bestuursorganen van de organiserende partners en het burgemeestersoverleg waarna zal worden nagegaan hoe één en ander concreter kan worden. Een eerste element hierin is het opzetten van een gedegen organisatiestructuur.

Alle aanwezigen krijgen de kans hun gegevens achter te laten zodat ze op de hoogte kunnen blijven.